

From: "Светлозар Николов" <svetlozar.nikolov.eu@gmail.com>
Sent: Mon 14/09/2026 23:31
To: "arch" <arch@vas.bg>
Subject: Становище по проект на наредба за определяне на възнаграждение на адвокат при липса на договор
Attachments: Становище по наредба за определяне на възнаграждение на адвокат без договор.pdf

Висш адвокатски съвет:
Входящ №: 1762/2026
Дата: 15.09.2026 г.

*Здравейте,
Моля за вх. номер на документа.
поздрави
адв. Светлозар Николов
председател на Съюз на българските адвокати*

Вх. №

ДО
МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО

ДО
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

СТ А Н О В И Щ Е

с предложения по чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове

от сдружение „**СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ АДВОКАТИ**“, ЕИК 208448388, адрес за кореспонденция: гр. София, ул. „Димитър Петков“ № 111, офис 2, представлявано от председателя адв. Светлозар Анастасов Николов

ОТНОСНО: Проект на Наредба за определяне на възнаграждение на адвокат при липса на договор

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,**

На основание чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове (ЗНА) представям становище по публикувания проект и по мотивите към него.

Становището изхожда от разбирането, че действително положеният адвокатски труд следва да бъде справедливо заплатен и че това е предпоставка за качествена защита и за реален достъп до правосъдие. Същевременно подзаконовият акт по чл. 36, ал. 4 от Закона за адвокатурата (ЗА) трябва да остане в границите на законовата делегация, да бъде изработен съобразно изискванията на ЗНА, да бъде вътрешно непротиворечив и да не възпроизвежда, този път в друга нормативна форма, именно дефекта, установен с Решение от 25 януари 2024 г. по дело С-438/22 на Съда на Европейския съюз (СЕС).

В този си вид проектът не отговаря на посочените изисквания. Наред с конкретните редакционни неточности, той съдържа система от дефекти, които засягат самата му годност да бъде прилаган: приложното му поле, обявено в чл. 1, ал. 1, е по-тясно от собственото му съдържание; значителна част от разпоредбите му са декларативни, оценъчни или преповтарят закона; използвани са неопределени понятия без легални определения; липсват цели подразделения на акта; а централното правило, че базовата стойност може да бъде само увеличавана, възпроизвежда конструкцията на задължителния минимум.

Становището е структурирано в четири части: бележки по мотивите (предложения № 1–5); анализ за съответствието на проекта с правото на Европейския съюз и с практиката на Съда на ЕС, с искания за прекратяване на процедурата (искания № 1–7); общи бележки за съответствието с изискванията за изработване на нормативни актове; и бележки и предложения по отделните разпоредби по реда на членовете (предложения № 6–45).

I. СТАНОВИЩЕ ПО МОТИВИТЕ КЪМ ПРОЕКТА

1. Раздел 6 от мотивите не съдържа дължимия анализ за съответствие с правото на Европейския съюз и вътрешно си противоречи

Раздел 6 от мотивите гласи, че „с проекта на Наредба не се въвеждат изисквания на европейското законодателство, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствие с европейското право“, и непосредствено след това, че *„Наредбата е изработена във връзка с Решение от 25 януари 2024 г. по дело C-438/22 на Съда на Европейския съюз“*.

Двете твърдения не могат да стоят едно до друго. Ако актът се изработва във връзка с решение на СЕС по тълкуването на чл. 101, § 1 ДФЕС, то той безспорно се приема в материя, обхваната от правото на Европейския съюз (ПЕС), и анализ за съответствие е задължителен.

„Справката за съответствие с европейското право“ се изготвя при транспониране на акт на ЕС. Анализът за съответствие с ПЕС обаче е задължителен елемент на мотивите към всеки проект на нормативен акт, съгласно чл. 28, ал. 2, т. 5 ЗНА, съответно от неприложимостта на справката не следва отпадане на анализа. В случая мотивите извеждат именно този неверен извод и на практика не съдържат анализ.

Противоречието се потвърждава и от останалите раздели на самите мотиви: раздел 1 обосновава акта с решението по дело C-438/22, а раздел 5 сочи като очакван резултат „постигане на по-пълна хармонизация с европейското законодателство и отпадане на ограничението за съда при определяне на отговорността за разноски за адвокатско възнаграждение да е обвързан от минимален размер“. Твърдението, че актът не се отнася до ПЕС, се опровергава от собствените му цели.

По същество анализът е необходим, защото предметът на наредбата попада в обхвата на поне две групи разпоредби от правото на Съюза:

– чл. 101, § 1 ДФЕС във връзка с чл. 4, § 3 ДЕС. Съгласно т. 2 от диспозитива на решението по дело C-438/22 национална уредба, съгласно която, от една страна, адвокатът и клиентът не могат да договорят възнаграждение под минималния размер, определен с наредба на съсловна организация, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение под този минимум, представлява ограничение на конкуренцията „с оглед на целта“, при което позоваването на легитимни цели е изключено. В т. 52 от мотивите Съдът изрично уточнява, че квалификацията е налице „независимо от размера на определената минимална цена“. Тоест дефектът е в задължителния характер на долната граница, а не в конкретните числа;

– Директива 2006/123/ЕО относно услугите на вътрешния пазар, чл. 15, § 2, буква „ж“ и § 3, които подчиняват задължителните минимални и максимални тарифи на изискванията за недискриминация, необходимост и пропорционалност (вж. и Решение от 4 юли 2019 г. по дело C-377/17, Комисия/Германия, ECLI:EU:C:2019:562).

Обстоятелството, че новата наредба се издава съвместно от министъра на правосъдието и Висшия адвокатски съвет, изменя една от предпоставките, на които Съдът се позовава в т. 44 от решението (приемане на тарифата от орган, съставен само от адвокати, „без каквато и да било последваща санкция на държавен орган“). То обаче не освобождава от преценка по чл. 4, § 3 ДЕС: съгласно т. 40 от решението **държавите членки са длъжни да не приемат и да не запазват в сила мерки, включително от**

подзаконов характер, които могат да премахнат полезното действие на правилата на конкуренцията. Включването на държавен орган в издаването на акта не санира съдържанието му, ако то продължава да действа като задължителен минимум.

Анализът е дължим и по друга причина. Новата редакция на чл. 78, ал. 5 ГПК (ДВ, бр. 17 от 2026 г.) овластява съда да присъди по-нисък размер на разноските, прилагайки съответно критериите по чл. 36, ал. 3 ЗА и правилата за прилагането им по наредбата, но в последното си изречение постановява, че съдът не може да присъди по-нисък размер от заплатеното възнаграждение на адвоката на насрещната страна. Ако към това законово ограничение отдолу се добави и подзаконова уредба, която не предвижда механизъм за слизване под базовата стойност (вж. буква Б от раздел III), това правомощие на съда се оказва ограничено на две основания. Именно този въпрос анализът по чл. 28, ал. 2, т. 5 ЗНА следва да разгледа и да реши в текста на акта, а не с декларация в чл. 1, ал. 2.

Липсата на дължимия анализ има и процедурна последица: съгласно чл. 28, ал. 4 ЗНА проект на нормативен акт, към който не са приложени мотиви съгласно изискванията на ал. 2, не се обсъжда от компетентния орган. Приемането на наредбата при така оформени мотиви би било съществено нарушение на административнопроизводствените правила по смисъла на чл. 146, т. 3 във връзка с чл. 196 АПК и самостоятелно основание за оспорване.

Предложение № 1

Раздел 6 от мотивите да бъде преработен в действителен анализ по чл. 28, ал. 2, т. 5 ЗНА, който да съдържа най-малко:

1. изрично позициониране на акта спрямо чл. 101, § 1 ДФЕС във връзка с чл. 4, § 3 ДЕС и спрямо т. 1–3 от диспозитива на решението по дело C-438/22, включително спрямо т. 52 от мотивите му;

2. преценка по Директива 2006/123/ЕО, чл. 15, § 2, буква „ж“ и § 3;

3. отговор на въпроса дали и чрез кои конкретни разпоредби на проекта съдът разполага с действителна възможност да определи възнаграждение под базовата стойност, и как това се съчетава с последното изречение на чл. 78, ал. 5 ГПК, чл. 161, ал. 2 ДОПК и чл. 63д, ал. 2 ЗАНН;

4. преценка на ефекта на **съвместното издаване на акта от министъра на правосъдието и Висшия адвокатски съвет върху квалификацията по чл. 101 ДФЕС.**

Изречението относно справката за съответствие с европейското право може да бъде запазено само като констатация, че актът не транспонира акт на ЕС, но не и като основание за отпадане на анализа.

2. Позоваването на италианската уредба е избирателно и в този вид подвежда

Мотивите сочат италианската уредба като най-близък образец (Наредба № 55 от 10.03.2014 г. на министъра на правосъдието на Италия) и се позовават на нея на две места: при делата с неопределяема стойност и при почасовото възнаграждение.

Централната характеристика на този модел обаче не е пренесена. Съгласно чл. 4, ал. 1 от посочената наредба, в редакцията ѝ по Наредба № 147 от 2022 г., съдът се

съобразява със средните стойности (valori medi) по приложените таблици, които при прилагане на общите параметри могат да бъдат увеличени до 50 на сто или намалени във всички случаи не повече от 50 на сто. Таблицата е средна величина със симетрично отклонение в двете посоки, а не отправна долна граница. Аналогично е и правилото за извънсъдебната дейност (чл. 19) и за наказателните дела (чл. 12).

Мотивите признават симетричния подход изрично само за чл. 40 от проекта (почасова работа), но не са го пренесли в чл. 11 и чл. 12, където той има най-голямо значение. Резултатът е, че от италианския модел е заимствана само посоката нагоре.

Различие има и в институционален план: италианската наредба е акт на министъра на правосъдието, докато в българския случай актът е съвместен с органа на съсловната организация. Различие има и в числата: чл. 5, ал. 6 от италианската наредба приема делата с неопределяема стойност за такива със стойност не по-ниска от 26 000 евро и не по-висока от 260 000 евро, докато проектът възприема от 1 000 до 50 000 евро с изключение до 250 000 евро.

Предложение № 2

Мотивите да бъдат допълнени с точно възпроизвеждане на чл. 4, ал. 1 от Наредба № 55 от 10.03.2014 г. на министъра на правосъдието на Италия в действащата ѝ редакция и с изрично обяснение защо симетрията нагоре и надолу не е пренесена в чл. 11 и чл. 12 от проекта. Ако такова обяснение не може да бъде дадено, позоваването на италианския модел като образец да отпадне или да бъде съобразено с предложения № 26 и № 28 по-долу.

3. Числовите параметри не са обосновани в крайния си ефект

Мотивите посочват, че при определяне на базовите стойности са отчетени инфлация от приблизително 20 % и ръст на средната работна заплата от 67 %. Не е посочен референтният период, за който тези величини са изчислени, нито източникът им. По-съществено е друго: показан е ефектът върху базовата стойност, но не и крайният резултат след прилагане на коефициентите по приложението към чл. 12, ал. 2, а именно той определя действителния ориентир.

Няколко изчисления по публикувания текст илюстрират въпроса:

– при договорен иск с интерес 10 000 евро базовата стойност по чл. 16, ал. 2, т. 3 е $700 + 9 \% \times 5\,000 = 1\,150$ евро; след коефициент 1,6 (раздел I, подраздел 1.1, т. 1) резултатът за една инстанция е 1 840 евро, или 18,4 % от интереса;

– при делба с дял на клиента 50 000 евро базата по чл. 16, ал. 2, т. 5 е $2\,350 + 7 \% \times 25\,000 = 4\,100$ евро; след коефициент 2,0 и при отделно възнаграждение за всяка от двете фази по чл. 16, ал. 4 общият резултат за първоинстанционното разглеждане е 16 400 евро, или 32,8 % от дела;

– при договорен иск с интерес 300 евро базата е 300 евро и след коефициент 1,6 резултатът е 480 евро, т.е. 160 % от интереса.

Изчисленията са по проекта, преди корекциите по чл. 14 и чл. 15, преди ДДС и преди разходите, и не означават автоматично възлагане на тези суми върху насрещната страна; присъждането остава подчинено на процесуалния закон. Те обаче показват, че без съпоставка на крайния ефект обсъждането на „базовите стойности“ е непълно.

Предложение № 3

Мотивите да бъдат допълнени със съпоставителна таблица, която за представителни видове дела при интерес 300, 1 000, 10 000, 100 000 и 1 000 000 евро показва поотделно: базовата стойност, приложимия коефициент, крайния ориентир и съотношението му към интереса, както и съпоставка с досегашните ориентир по Наредба № 1 от 2004 г. в редакцията ѝ по ДВ, бр. 14 от 2025 г. За делбата да бъде показан и общият ефект за двете фази. Да бъде посочен референтният период и източникът на данните за инфлацията и за ръста на средната работна заплата.

4. Коефициентите за сложност са изведени от акт, който измерва друг вид труд

Според мотивите коефициентите в приложението към чл. 12, ал. 2 следват систематиката и тежестта, с която същите видове дела се отчитат в Правилата за оценка на натовареността на съдиите, приети от Висшия съдебен съвет.

Този акт измерва труда на съда по разглеждане и решаване на делото. Той не измерва и не е предназначен да измерва необходимия адвокатски труд, който има различна структура: досъдебна и подготвителна работа, контакт с клиента, събиране на доказателства, работа по чужди процесуални актове. Съотношението между двете величини не е нито доказано, нито дори обсъдено. Освен това заимстването на скала за съдийска натовареност и прилагането ѝ върху вече актуализирани базови стойности произвежда мултипликативен ефект, който не е бил предмет на самостоятелна преценка.

Предложение № 4

Мотивите да съдържат самостоятелна обосновка на коефициентите с данни за необходимия адвокатски труд и за разходите за неговото полагане, различни от данните за съдийската натовареност. При липса на такива данни позоваването на Правилата за оценка на натовареността на съдиите да отпадне, а коефициентите да бъдат нормирани по реда на предложение № 29.

5. Фактическа неточност в раздел 1 от мотивите

В раздел 1 от мотивите Законът за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата е посочен като обнародван в „Държавен вестник“, бр. 17 от 11 февруари 2026 г. Броят е от 13 февруари 2026 г. Същата дата е посочена и в публикацията на самата обществена консултация.

Предложение № 5

В мотивите, раздел 1, думите „бр. 17 от 11 февруари 2026 г.“ да се заменят с „бр. 17 от 13 февруари 2026 г.“, включително в бележката под линия.

II. АНАЛИЗ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕТО НА ПРОЕКТА С ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И С ПРАКТИКАТА НА СЪДА НА ЕС

1. Какво постанови Съдът на ЕС и какво от това остава изпълнено

С Решение от 25 януари 2024 г. по дело C-438/22, „Ем акаунт БГ“ ЕООД, ECLI:EU:C:2024:71, Съдът даде три отговора, които са задължителни при изработването на всеки следващ акт в тази материя.

Първо, Висшият адвокатски съвет (ВАДВС), чиито членове са само адвокати, избрани от други адвокати, действа като сдружение на предприятия по смисъла на чл. 101 ДФЕС, когато липсват последваща санкция на държавен орган и разпоредби, които биха могли да гарантират, че той действа като носител на публична власт (т. 44; Решение от 23 ноември 2017 г. по съединени дела C-427/16 и C-428/16, ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, т. 47–49).

Второ, съчетанието от невъзможност адвокатът и клиентът да договорят възнаграждение под определен минимум и невъзможност съдът да присъди разноски под този минимум е ограничение на конкуренцията „с оглед на целта“ (т. 2 от диспозитива), при което позоваването на легитимни цели е изключено (т. 53), а квалификацията не зависи от размера на определената цена (т. 52).

Трето, чл. 101 ДФЕС във връзка с чл. 4, § 3 ДЕС задължава държавите членки да не приемат и да не запазват в сила мерки, дори от законов или подзаконов характер, които могат да премахнат полезното действие на правилата на конкуренцията (т. 40; Решение от 21 септември 2016 г. по дело C-221/15, Etablissements Fr. Colruyt, т. 43).

Проектът не изпълнява нито един от трите извода. Напротив, той придава на решението на сдружението на предприятия формата на държавен акт, без да променя нито съдържанието му, нито механизма, по който то действа.

2. Висшият адвокатски съвет продължава да бъде сдружение на предприятия

Адвокатите упражняват икономическа дейност и са предприятия по смисъла на правото на конкуренцията (Решение от 19 февруари 2002 г. по дело C-309/99, Wouters и др., ECLI:EU:C:2002:98, т. 48 и 49). Законът за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата (ДВ, бр. 17 от 2026 г.) не е променил нито състава на Висшия адвокатски съвет, нито начина на избирането му, нито предметната му компетентност. Основанието, на което Съдът го квалифицира като сдружение на предприятия, е непроменено.

Всяко негово участие в определянето на ориентири за цената на услугите, които членовете му продават, е решение на сдружение на предприятия. Обличането на това решение във формата на държавен акт не го изважда от обхвата на чл. 101, § 1 ДФЕС. В този смисъл са Решение от 28 февруари 2013 г. по дело C-1/12, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, и Решение от 18 юли 2013 г. по дело C-136/12, Consiglio nazionale dei geologi.

3. Съвместното издаване не санира нарушението, а го задълбочава: тестът по делата Arduino и Cipolla

Съдът е очертал изрично при какви условия участието на държавен орган в приемането на съсловна тарифа изключва квалификацията „делегиране на частни оператори“. Това е направено с Решение от 19 февруари 2002 г. по дело C-35/99, Arduino, ECLI:EU:C:2002:97, т. 41–43, потвърдено с Решение от 5 декември 2006 г. по съединени дела C-94/04 и C-202/04, Cipolla и Macrino, ECLI:EU:C:2006:758, т. 50–53, и с Определение от 17 февруари 2005 г. по дело C-250/03, Mauri, т. 36 и 37.

Условията, при които Съдът прие, че италианската уредба на адвокатските тарифи не нарушава чл. 101 ДФЕС във връзка с чл. 4, § 3 ДЕС, са следните (Cipolla, т. 50 и 51):

1. съсловният орган (CNF) е отговорен единствено за изготвянето на проект на тарифа, който сам по себе си не е задължителен;
2. без одобрението на министъра на правосъдието проектът не влиза в сила и остава приложима предходната одобрена тарифа;
3. министърът разполага с правомощието да изиска от съсловния орган изменение на проекта;
4. министърът е подпомогнат от два публични органа, Consiglio di Stato и CIP, чиито становища е длъжен да получи преди одобряването;
5. възнагражденията се определят от съда по законови критерии, като при определени изключителни обстоятелства и с надлежно мотивирано решение съдът може да се отклони от определените максимални и минимални граници.

Само при кумулативното наличие на тези условия, заключава Съдът, „не може да се приеме, *че италианската държава се е отказала от правомощието си, като е делегирала на частни икономически оператори отговорността за вземане на решения, засягащи икономическата сфера, което би имало за последица да лиши разглежданите в главното производство разпоредби от характера им на държавна правна уредба*“ (Cipolla, т. 52; Arduino, т. 43).

Приложени към българската конструкция, тези условия не са изпълнени и не могат да бъдат изпълнени, докато чл. 36, ал. 4 ЗА предвижда съвместно издаване.

3.1. Висшият адвокатски съвет не изготвя проект, а е съиздател

Съгласно чл. 36, ал. 4 ЗА наредбата се издава от министъра на правосъдието „съвместно с“ ВАДвС. Съсловният орган следователно не предлага, а издава. Актът му не е проект, подлежащ на одобрение, а неразделна част от самия нормативен акт, поради което първото условие по Cipolla отпада изцяло.

3.2. Държавата не е запазила правомощието си на последна инстанция

Министърът няма правомощие да измени акта против волята на съиздателя си. Напротив, без съгласието на Висшия адвокатски съвет наредба изобщо не може да възникне. Правомощието да се вземе решение от последна инстанция не е запазено от държавата, а е споделено със сдружението на предприятията, чиито членове продават регулираната услуга. Това е точно хипотезата, която Съдът описва като лишаваша уредбата от характера ѝ на държавна правна уредба. Второто и третото условие по Cipolla отпадат.

Ако бъде установено от национален съд, от Комисията или от Съда на ЕС, че наредбата противоречи на чл. 101 ДФЕС, нейното изменение или отмяна ще бъде правно невъзможно без съгласието на органа, в чиято икономическа полза тя действа. Държавата ще е обвързала отстраняването на едно евентуално нарушение на конкурентното право от съгласието на самия му бенефициер.

3.3. И резервното правило произхожда от сдружението

В конструкцията по Arduino, ако тарифата не бъде одобрена, остава приложима предходната тарифа, одобрена от министъра, т.е. държавен акт. В българския случай § 21, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на ЗА запазва аналогичното прилагане на Наредба № 1 от 9 юли 2004 г., акт, издаден еднолично от Висшия

адвокатски съвет, и то именно този, чиято задължителност беше предмет на дело С-438/22. И основното, и резервното правило произхождат от сдружението на предприятията.

3.4. Липсват задължителните становища на публични органи

Четвъртото условие по Cipolla изисква министърът да е подпомогнат от публични органи, чиито становища е длъжен да получи. Българската уредба не изисква нито становище на Комисията за защита на конкуренцията по чл. 28 от Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), нито каквото и да е независимо експертно мнение. В настоящата процедура такова становище не е искано, не е получено и не е публикувано, въпреки че чл. 28, т. 1 и т. 3 ЗЗК обхваща както проектите на нормативни актове, така и проектите на актове на сдружения на предприятия, които регулират дейността на членовете им, а разглежданият проект е едновременно и двете.

3.5. Отклонението надолу не е осигурено

Петото условие по Cipolla изисква съдът да може при изключителни обстоятелства и с мотиви да се отклони от определените граници. Проектът не предвижда нито един механизъм за слизване под базовата стойност (раздел III, буква Б), а последното изречение на чл. 78, ал. 5 ГПК добавя и самостоятелна законова долна граница. Условието, което в италианския модел компенсира съсловния произход на тарифата, тук е премахнато.

3.6. Държавният контрол се изчерпва в момента на подписването

Чл. 8, ал. 2 от проекта предвижда, че индексацията става автоматично. След издаването на акта размерите се увеличават всяка година без решение, без обявяване и без каквото и да е последващо действие на държавен орган. Дори минималният контрол „от последна инстанция“, който Arduino изисква да бъде запазен, отпада занапред. Комбинацията от ограничението до „положителния“ индекс (чл. 8, ал. 1) и автоматичността гарантира промяна само към увеличение, без държавна преценка.

3.7. Делегацията е и на индивидуално равнище

По чл. 2, ал. 1 от проекта възнаграждението в конкретния случай се определя с решение на адвокатския съвет, който е орган на същата съсловна организация. За това производство проектът не урежда нито ред, нито срок, нито участие на лицето, което ще понесе разностите, нито възможност за оспорване (раздел III, буква З). Така сдружението на предприятията определя цената както на общо, така и на индивидуално равнище, и на нито едно от двете равнища не е предвиден държавен или съдебен контрол по същество.

3.8. Междинен извод

Съвместното издаване не представлява засилване, а отслабване на държавния контрол в сравнение с модела, който Съдът признава за съвместим с правото на Съюза. То е и вътрешно противоречива правна фигура в чисто национален план: не е ясно кой орган може да измени или да отмени акта, кой го представлява и защитава при оспорване, кой е надлежният ответник, какъв е редът при разногласие между съиздателите и какво е действието на отказа на единия от тях. Позоваването в мотивите на италианския модел е още по-неуместно именно тук: там участието на държавата е контрол върху съсловен проект, докато тук то е съавторство с право на вето за съсловието.

4. Съдържанието на проекта показва чий интерес е защитен

Проектът съдържа осем самостоятелни механизма, действащи в посока увеличаване, и нито един, действащ в посока намаляване: чл. 11, изречение второ (увеличаване на базовата стойност); чл. 12, ал. 4 (таван само на увеличението, с изключение, което допуска и надвишаването му); чл. 14, ал. 2 (до 100 %); чл. 14, ал. 3 (до 50 %); чл. 25, ал. 3 (до 50 %); чл. 38, ал. 3 (до 50 %); чл. 38, ал. 4 (двоен размер); чл. 8, ал. 1 (индексация само при положителен индекс). Единствената хипотеза на намаляване в целия акт, тази по чл. 4, ал. 6, не е критерий по чл. 36, ал. 3 ЗА, а санкция срещу адвоката.

Към това се добавят конструкции, чийто ефект е умножаване на основата:

- чл. 12, ал. 2 и приложението: коефициент до 3,0, прилаган върху база, която според мотивите вече е актуализирана с инфлация от около 20 % и ръст на средната работна заплата от 67 %;

- чл. 4, ал. 1: отделно възнаграждение за всяка инстанция, включително при връщане на делото за ново разглеждане, т.е. и когато повторното разглеждане се дължи на нарушение, извършено от съда;

- чл. 4, ал. 3: отделно възнаграждение за всеки иск независимо от формата на съединяване, при положение че броят и видът на исковете са и фактор за сложност по чл. 12, ал. 3, т. 3;

- чл. 16, ал. 4: отделно възнаграждение за всяка от двете фази на делбата;

- чл. 4, ал. 5: възнаграждението не се намалява при спогодба или прекратяване и се увеличава с 1/4;

- чл. 26: по 150 евро за всеки следващ ден и за всяко следващо заседание;

- чл. 13, ал. 3: долна граница от 1 000 евро без изключение, при горна граница с изключение до 250 000 евро;

- чл. 5, ал. 2: данък върху добавената стойност върху определеното възнаграждение.

Асиметрията е отчетлива и в разпределението на процесуалните възможности. По чл. 2, ал. 4 страната, която възразява за прекомерност, **може да се позове само на един от четирите законови критерия, докато адвокатът, който претендира увеличение, разполага с всичките четири** (предложение № 11). Това стеснение не произтича от закона; то е създадено от подзаконовия акт.

Сред целите на акта е посочено *„повишаване на доверието в адвокатурата и създаване на гаранции за опазване на достойнството на адвокатската професия“*, което е корпоративна цел, поставена наред с обществените. Още по-показателно е обяснението на критерия *„достойнство на адвокатската професия“*: според мотивите той *„цели да изключи възможността при определяне на адвокатско възнаграждение в случаите на спор за разноски, правоприлагащите органи да използват като аналог величини за професии, абсолютно несъпоставими като обществена значимост в сравнение с адвокатската професия“*. Функцията на клаузата, открито заявена в мотивите, е да забрани на правоприлагащия орган да прави съпоставки. Тя е насочена не към качеството на услугата, а към **поддържането на ценово равнище**.

В същото време никъде в мотивите не е формулирана цел, свързана с достъпността на разноските за страните, с предвидимостта на имуществения риск от

завеждане или загубване на дело, или със защитата на конкуренцията. Липсва каквато и да е оценка на въздействието върху лицата, които ще понесат разноските: физически лица, потребители и малки предприятия. Раздел 4 от мотивите отчита само липсата на разходи за бюджета на Министерството на правосъдието. Самата обществена консултация е проведена в минималния 30-дневен срок по чл. 26, ал. 4 ЗНА и изцяло в периода от 14 август до 14 септември, т.е. в рамките на съдебната ваканция и сезон на отпуските.

Тези обстоятелства се изтъкват не като упрек, а като правно значим факт. Съгласно постоянната практика преценката дали е налице ограничение „с оглед на целта“ включва анализ на съдържанието на мерките, на преследваните с тях цели и на икономическия и правния им контекст (С-438/22, т. 49). Контекст, в който актът е съавторство на сдружението на продавачите, в който са предвидени осем механизма за повишаване и нито един за понижаване и в който мотивите обявяват като цел защитата на ценово равнище, не е неутрален.

5. Правна квалификация

При така изложеното се налагат следните изводи:

а) участието на Висшия адвокатски съвет в определянето на стойностите представлява решение на сдружение на предприятия, което определя ориентири за цената на услугите на членовете му;

б) доколкото проектът не предвижда механизъм за слизване под базовата стойност, тези ориентири действат като минимум, а хоризонталното определяне на минимални цени е ограничение „с оглед на целта“ по смисъла на чл. 101, § 1 ДФЕС, независимо от размера на определената цена (С-438/22, т. 50–52);

в) позоваването на легитимни цели (качество на услугата, достойнство на професията, достъп до правосъдие) е изключено при ограничение с оглед на целта (С-438/22, т. 53; Решение от 21 декември 2023 г. по дело С-333/21, *European Superleague Company*, т. 186);

г) като издава акта съвместно със сдружението, държавата попада едновременно в две от хипотезите по чл. 4, § 3 ДЕС: подсилва последиците от решение на сдружение на предприятия и делегира на частни икономически оператори отговорността за вземане на решения, засягащи икономическата сфера (Решение от 21 септември 1988 г. по дело 267/86, *Van Eycke*; Решение от 5 октомври 1995 г. по дело С-96/94, *Centro Servizi Spediporto*; С-221/15, *Etablissements Fr. Colruyt*, т. 43).

6. Директива 2006/123/ЕО относно услугите на вътрешния пазар

Чл. 15, § 2, буква „ж“ от директивата определя задължителните минимални и/или максимални тарифи като изискване, което държавите членки са длъжни да преценят, а чл. 15, § 3 подчинява запазването им на условията за недискриминация, необходимост и пропорционалност. С Решение от 4 юли 2019 г. по дело С-377/17, *Комисия/Германия*, ECLI:EU:C:2019:562, Съдът прие, че германската уредба на минималните и максималните ставки за архитекти и инженери противоречи на чл. 15 от директивата; вж. и Решение от 18 януари 2022 г. по дело С-261/20, *Thelen Technopark Berlin*, ECLI:EU:C:2022:33, относно последиците за отношенията между частноправни субекти.

Освен това чл. 15, § 7 от директивата задължава държавата членка да нотифицира Комисията за всяка нова законова, подзаконова или административна разпоредба, въвеждаща изискване по § 2, като посочи основанията за него. Мотивите не съдържат нищо по тези въпроси и на подателя не е известно да е извършена нотификация. Анализът по чл. 28, ал. 2, т. 5 ЗНА следва да отговори и на този въпрос, включително по приложимостта на директивата към адвокатите от Европейския съюз, за които наредбата изрично се прилага.

Искания

Въз основа на изложеното и на основание чл. 26, ал. 4 ЗНА правя следните искания:

Искане № 1

Производството по издаване на Наредбата за определяне на възнаграждение на адвокат при липса на договор в публикувания ѝ вид да бъде прекратено и проектът да не бъде внасян за приемане.

Искане № 2

Преди възобновяване на производството да бъде отправено искане до Комисията за защита на конкуренцията за извършване на оценка по чл. 28 ЗЗК, както по т. 1 (проект на нормативен акт), така и по т. 3 (проект на акт на сдружение на предприятия, регулиращ дейността на членовете му), и полученото становище да бъде публикувано. Уведомявам, че Съюзът на българските адвокати ще сезира Комисията за защита на конкуренцията и самостоятелно.

Искане № 3

Да бъде изготвен и публикуван анализът по чл. 28, ал. 2, т. 5 ЗНА със съдържанието по предложение № 1, включително преценка по Директива 2006/123/ЕО и изрично указание дали е изпълнено задължението за нотифициране по чл. 15, § 7 от нея.

Искане № 4

Да бъде публикувана цялата подготвителна документация по изработването на проекта: актът за създаване на работната група и поименният ѝ състав, протоколите от заседанията ѝ, писмените позиции и предложения на Висшия адвокатски съвет и на Министерството на правосъдието, както и източниците и изчисленията, въз основа на които са определени базовите стойности и коефициентите. Искането се основава на принципите на обоснованост, откритост и съгласуваност по чл. 26, ал. 1 ЗНА. При съвместно издаване на акт от държавен орган и от съсловна организация проследимостта на авторството на всяка разпоредба не е формалност, а условие за проверка на съответствието с чл. 101 ДФЕС.

Искане № 5

Преработеният проект да бъде публикуван за нова обществена консултация със срок не по-кратък от 30 дни, определен така, че да не съвпада със съдебната ваканция.

Искане № 6

Министърът на правосъдието да инициира изменение на чл. 36, ал. 4 от Закона за адвокатурата, с което издаването на наредбата да бъде възложено на министъра на

правосъдието, след становище на Висшия адвокатски съвет и на Комисията за защита на конкуренцията. Такъв модел съответства на условията, при които Съдът на ЕС призна съсловната тарифа за съвместима с чл. 101 ДФЕС (Arduino, т. 41–43; Cipolla, т. 50–53), и отстранява както нарушението по чл. 4, § 3 ДЕС, така и националната неяснота относно компетентността, отмяната и съдебния контрол върху акта. До извършването на това изменение всяка наредба по чл. 36, ал. 4 ЗА ще бъде издавана при същия порок.

Искане № 7

Уведомявам, че при приемане на наредбата в публикувания ѝ вид Съюзът на българските адвокати ще упражни правото си на оспорване по реда на чл. 185 и следващите АПК, ще сезира Комисията за защита на конкуренцията по чл. 28 ЗЗК и ще подаде жалба до Европейската комисия за нарушение на чл. 101 ДФЕС във връзка с чл. 4, § 3 ДЕС и на Директива 2006/123/ЕО.

III. ОБЩИ БЕЛЕЖКИ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕТО НА ПРОЕКТА С ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Съгласно чл. 9, ал. 1 ЗНА разпоредбите на нормативните актове се формулират на общоупотребимия български език, кратко, точно и ясно, а съгласно чл. 9, ал. 3 ЗНА строежът на нормативните актове и формулирането на техните разпоредби трябва да бъдат съобразени с указа по прилагане на закона. Съгласно чл. 7, ал. 2 ЗНА наредбата се издава за прилагане на отделни разпоредби или подразделения на нормативен акт от висока степен, а съгласно чл. 15, ал. 1 ЗНА тя трябва да му съответства. Чл. 26, ал. 1 ЗНА подчинява изработването на проекта на принципите на обоснованост, стабилност, откритост и съгласуваност.

Проверката на проекта по тези критерии разкрива следните общи дефекти.

А. Приложното поле по чл. 1, ал. 1 е по-тясно от съдържанието на акта

Чл. 1, ал. 1 обявява, че с наредбата се уреждат правилата и начинът за прилагане на критериите по чл. 36, ал. 3 ЗА, „когато между адвоката и клиента не е уговорено възнаграждение“.

Още следващият член обаче разширява приложението на акта върху три допълнителни хипотези, които не се обхващат от тази формулировка: определяне на възнаграждението на особения представител по чл. 36а ЗА (чл. 2, ал. 2); определяне на възнаграждение при оказано безплатно правно съдействие и защита (чл. 2, ал. 3); и произнасяне на съда по възражение за прекомерност по чл. 78, ал. 5 ГПК, чл. 161, ал. 2 ДОПК и чл. 63д, ал. 2 ЗАНН (чл. 2, ал. 4). В последната хипотеза по дефиниция е налице договорено и заплатено възнаграждение, т.е. точно обратното на обявеното в чл. 1, ал. 1 условие.

Налице е вътрешно противоречие между чл. 1 и чл. 2, което засяга основния въпрос за обхвата на акта. То не е редакционно: от него зависи дали правоприлагащият орган изобщо ще приложи наредбата в трите допълнителни хипотези. Вж. предложение № 6.

Б. Базовата стойност действа само към увеличение

Чл. 1, ал. 2 декларира, че наредбата не установява задължителни минимални размери и че предвидените стойности имат значение на базови ориентири. Оперативните правила не съдържат нормативен израз на тази декларация.

Чл. 11, изречение второ предвижда само, че базовата стойност „може да бъде увеличена“ при прилагане на останалите критерии. Чл. 12, ал. 4 урежда изключително таван на увеличенията („не може да надвишава трикратния базов размер“), при това с изключение, което допуска и по-висок размер. Чл. 14, ал. 2 и 3 предвиждат увеличения с до 100 % и с до 50 %. Чл. 38, ал. 3 и 4 предвиждат също увеличения. Чл. 8, ал. 1 предвижда индексация само при положителен индекс на потребителските цени. Единствената хипотеза на намаляване в целия акт е чл. 4, ал. 6, който представлява санкция за поведение на адвоката и не е критерий по чл. 36, ал. 3 ЗА.

При това положение базовата стойност по текста на акта функционира като долна граница. Това има пряко процесуално значение: чл. 78, ал. 5 ГПК, чл. 161, ал. 2 ДОПК и чл. 63д, ал. 2 ЗАНН в редакциите им по ДВ, бр. 17 от 2026 г. овластяват съда да присъди по-нисък размер, като прилага съответно правилата на наредбата, а тези правила не съдържат механизъм за слизване под базата. Съдът е овластен да намали, но не му е даден инструмент, с който да го стори.

Именно този резултат е предметът на т. 1 и т. 3 от диспозитива на решението по дело С-438/22. Отстраняването му не изисква преразглеждане на числата, а въвеждане на двупосочност. Вж. предложения № 7, 21, 26 и 28.

В. Декларативни и оценъчни разпоредби, които не съдържат правило за поведение

Нормативният акт следва да съдържа правила за поведение, а не оценки на собственото си съдържание.

Проектът съдържа поредица от разпоредби, които не отговарят на това изискване:

– чл. 1, ал. 2, изречение първо („Наредбата не установява задължителни минимални размери на възнагражденията“) е самооценка на акта. Дали той установява задължителни минимума, следва да се установява от съдържанието на оперативните му правила, а не да се декларира. В сегашния си вид декларацията и правилата си противоречат (раздел Б);

– чл. 3, ал. 1 („възнаграждението следва да бъде справедливо, обосновано и да съответства на достойнството на адвокатската професия“) възпроизвежда чл. 36, ал. 2 ЗА, без да добавя правило за прилагане;

– чл. 10, ал. 3 („следва да бъде съразмерно на значимостта на извършената от адвоката работа и да не поставя в тежест необосновани разноски“) съдържа две оценъчни понятия, нито едно от които не е определено и нито едно от които не е свързано с прилагането на критериите по чл. 36, ал. 3 ЗА.

Вж. предложения № 7, 12 и 25.

Г. Неопределени понятия без легални определения

Проектът няма Допълнителна разпоредба, въпреки че борави най-малко със следните неопределени понятия: „базови ориентири“ (чл. 1, ал. 2); „достойнство на

адвокатската професия“ (чл. 3, ал. 1); „значимост на извършената адвокатска работа“ (чл. 10, ал. 2, т. 2 и ал. 3); „необосновани разноски“ (чл. 10, ал. 3); „базова стойност“ и „базова степен на сложност“ (чл. 11 и чл. 12, ал. 2); „нормативно признати разходи“ (чл. 5, ал. 3); „изключителна фактическа и правна сложност“ (чл. 12, ал. 4); „етапи“ на производството (чл. 12, ал. 5 и 6).

Особено показателен е изразът „базови ориентири“. Той е ключов за целия акт, тъй като чрез него се обявява, че стойностите не са минимума. Въпреки това не е определен никъде и е употребен само веднъж, и то в член, който урежда приложното поле, а не значението на стойностите. Вж. предложения № 7, 12, 18, 25 и 44.

Д. Преповтаряне на законови разпоредби и разпоредби извън делегацията

Наредбата се издава за прилагане на чл. 36, ал. 3 ЗА и обхватът ѝ е ограничен до „правилата и начинът за прилагане на критериите“ по тази алинея (чл. 36, ал. 4 ЗА). Извън този обхват тя не може нито да преповтаря закона, нито да урежда самостоятелно материя, предоставена на закона.

Проектът преповтаря законови разпоредби в чл. 3, ал. 1 (чл. 36, ал. 2 ЗА), чл. 6, ал. 1 (чл. 36, ал. 5 ЗА), чл. 9 (чл. 46, ал. 2 ЗНА) и чл. 10, ал. 1 (чл. 36, ал. 3, т. 1–4 ЗА).

Проектът урежда извън делегацията:

- чл. 4, ал. 5 в частта „и ако е внесено – не се връща“. Ако възнаграждението е внесено, то е уговорено, а с това случаят излиза извън приложното поле по чл. 1 и чл. 2. Невръщането е уредено в чл. 35, ал. 5 ЗА и действа по силата на закона, без да се нуждае от възпроизвеждане;

- чл. 4, ал. 5, изречение второ („има право на допълнително възнаграждение“): наредбата не създава материални права, а определя размер;

- чл. 4, ал. 6: намаляването с до 50 % при злоупотреба с процесуални права е имуществена санкция, която не е предвидена в закона и за която не са уредени нито компетентен орган, нито производство, нито средства за защита;

- чл. 7, изречение второ („в тежест на загубилата делото страна се възлагат разноските за възнаграждение само на един адвокат“): това е правило за отговорността за разноски, което е материя на чл. 78, ал. 1 ГПК, а не на наредбата;

- чл. 10, ал. 2 въвежда две допълнителни условия („предмет“ и „значимост за клиента“), от които се поставя в зависимост прилагането на всеки от законовите критерии. Това на практика създава нови критерии, което чл. 36, ал. 4 ЗА не допуска;

- чл. 12, ал. 1, т. 4 в частта „постигнатите резултати за клиента“: отчитането на изхода на делото при определяне на възнаграждение при липса на договор въвежда елемент на резултатно възнаграждение, каквото чл. 36, ал. 2 ЗА допуска само по договор и с изрични изключения.

Вж. предложения № 12, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24 и 27.

Е. Препращания

В проекта препращането е основен законодателен способ: чл. 17, ал. 1, чл. 18, ал. 1–5, чл. 19, ал. 1 и 2, чл. 21, чл. 22, чл. 31, чл. 33, ал. 1 и 2, чл. 34 и чл. 36 определят

възнаграждението изцяло чрез части от базите по чл. 16 и чл. 17. На места препращането води именно до неяснота:

- чл. 16, ал. 1 и чл. 17, ал. 2 съдържат в едно изречение две несъвместими правила за определяне на базата (вж. предложение № 34);

- чл. 19, ал. 2, т. 1 препраща към несъществуваща алинея (чл. 12, ал. 7);

- чл. 16, ал. 1, т. 5 препраща към „базовия размер на възнаграждението за една инстанция според предмета на делото и засегнатия интерес“, докато самата алинея се отнася до дела с неопределяема стойност;

- чл. 9 урежда определяне по аналогия, т.е. препращане към неопределен кръг разпоредби, в акт, който поражда имуществена отговорност за трети лица.

Вж. предложения № 22, 34, 37 и 39.

Ж. Липсващи подразделения на акта

Проектът съдържа единствено „Заключителна разпоредба“ с параграф единствен, посочващ законовото основание. Липсват:

- Преходни разпоредби, с които да се уреди прилагането на акта спрямо висящи правоотношения и спрямо юридически факти, започнали, но незавършени при действието на досегашния режим;

- правилата за отменяне на заместения акт, които следва да бъдат включени в заключителните разпоредби. Съдбата на Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. не е уредена;

- дата на влизане в сила.

Вж. предложения № 44 и 45.

3. Не е уредено производството по чл. 2, ал. 1

Основната хипотеза, за която се издава наредбата, е определянето на възнаграждението от адвокатския съвет по искане на съда или на адвоката. Проектът не съдържа нито едно правило за това производство: не е уредено кога и при какви предпоставки съдът отправя искане, какво съдържа искането и какви документи се прилагат към него, в какъв срок се произнася адвокатският съвет, на кого се съобщава решението и разполага ли заинтересованото лице, включително лицето, което ще понесе разноските, с възможност да бъде изслушано.

Резултатът е, че централната процедура остава неуредена, докато значителна част от обема на акта е посветена на числови таблици. Вж. предложение № 8.

IV. СТАНОВИЩЕ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ОТДЕЛНИТЕ РАЗПОРЕДБИ

Общи положения (глава първа от проекта)

Предложение № 6 по чл. 1, ал. 1

Текущ текст: „Чл. 1. (1) С наредбата се уреждат правилата и начинът за прилагане на критериите по чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата, съгласно които се определя размерът на възнаграждението на адвоката или адвоката от Европейския съюз за правно съдействие и защита, когато между адвоката и клиента не е уговорено възнаграждение.“

Предлаган текст: „Чл. 1. (1) С наредбата се уреждат правилата и начинът за прилагане на критериите по чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата, съгласно които се определя размерът на възнаграждението на адвоката или адвоката от Европейския съюз за правно съдействие и защита. Наредбата се прилага в случаите по чл. 2.“

Мотиви. Обявеното в сегашната редакция условие („когато не е уговорено възнаграждение“) е по-тясно от съдържанието на акта. Чл. 2, ал. 2 разпростира правилата върху особения представител по чл. 36а ЗА, чл. 2, ал. 3 ги разпростира върху възнаграждението при оказано безплатно съдействие, а чл. 2, ал. 4 върху произнасянето на съда по възражение за прекомерност, при което по дефиниция е налице договорено и заплатено възнаграждение. Противоречието между чл. 1 и чл. 2 създава основателно съмнение дали наредбата изобщо се прилага в тези три хипотези. Предложената редакция запазва предмета на акта и отправя за приложното поле към разпоредбата, която действително го урежда, в съответствие с чл. 9, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 7 по чл. 1, ал. 2

Чл. 1, ал. 2 да отпадне. Вместо нея в чл. 11 да се създаде изречение (вж. предложение № 26), което урежда значението на базовата стойност като правило, а не като декларация.

Мотиви. Изречение първо на чл. 1, ал. 2 е самооценка на акта и не съдържа правило за поведение. Изречение второ въвежда понятието „базови ориентири“, което не е определено никъде в акта, употребява се само веднъж и е систематично поставено в члена за приложното поле, а не в главата за критериите. Освен това декларацията противоречи на оперативните правила, които допускат само увеличение на базовата стойност (раздел III, буква Б). Ако значението на стойностите трябва да бъде обявено, това следва да стане с норма, а такава норма е предложената в № 26 двупосочност, а не с твърдение за съдържанието на акта. Основание: чл. 9, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 8 по чл. 2, нови ал. 5–7 (производство пред адвокатския съвет)

„(5) Искането по ал. 1 съдържа данни за възложената и извършената адвокатска работа, за вида и предмета на делото или на правния въпрос, за засегнатия интерес и за обстоятелствата, относими към критериите по чл. 10, ал. 1. Към искането се прилагат наличните доказателства.“

„(6) Адвокатският съвет се произнася в едномесечен срок от постъпване на искането. Когато искането е непълно, срокът тече от отстраняването на нередовностите.“

„(7) Решението по ал. 1 се съобщава на адвоката и на органа, отправил искането, а когато е известно, и на лицето, което дължи възнаграждението или разноските.“

Мотиви. Основната хипотеза, за която се издава наредбата, е определянето на възнаграждението от адвокатския съвет. Проектът не урежда нито един елемент от това производство. Не е ясно кога съдът отправя искане, какво съдържа то, в какъв срок се произнася съветът и на кого се съобщава решението. Без тези правила „начинът за прилагане на критериите“ по чл. 36, ал. 4 ЗА остава неуреден в най-съществената си част, а актът се изчерпва с числови таблици. Предложените алинеи съдържат необходимия минимум и не навлизат в материя, запазена за закона. Ако издателят приеме, че

процесуалната уредба е извън делегацията, мотивите следва изрично да посочат по кой ред и в кой акт тя се съдържа.

Предложение № 9 по чл. 2, ал. 3

В чл. 2, ал. 3 думите „чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата“ да се заменят с „чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата“.

Мотиви. Чл. 38, ал. 1 ЗА определя само кръга на лицата, на които може да се оказва безплатна адвокатска помощ. Правото на възнаграждение при оказано безплатно съдействие и задължението на съда при определяне на разноските за адвокат да приложи чл. 36, ал. 3 ЗА са уредени в чл. 38, ал. 2 ЗА в редакцията по ДВ, бр. 17 от 2026 г.

Предложение № 10 по чл. 2, ал. 3, ново изречение второ

Подкрепям по същество постъпилото предложение вх. № 1623/2026 г. на адв. Кристиан Гьошев относно значението на заявления от адвоката конкретен размер по чл. 38, ал. 2 ЗА. Предлагам редакция, която не изключва изцяло правомощието на съда, а го подчинява на състезателното начало и на задължение за мотивиране:

„Когато адвокатът е заявил своевременно пред съда конкретен размер на възнаграждението по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата и този размер не е оспорен с мотивирано възражение за прекомерност от страната, която дължи разноските, съдът определя възнаграждението в заявения размер, освен ако с мотиви по критериите по чл. 10 не установи явно несъответствие с действително извършената работа.“

Мотиви. Характерът и обемът на адвокатския труд не се променят според това дали възнаграждението е предварително договорено и заплатено, или адвокатът е оказал безплатна помощ и придобива собствено право срещу насрещната страна. При договорено и заплатено възнаграждение намаляването изисква мотивирано възражение по чл. 78, ал. 5 ГПК. Липсата на аналогично правило при чл. 38, ал. 2 ЗА поставя адвоката, поел безплатна защита, под по-интензивен служебен контрол само заради избрания начин на реализиране на правото му и поражда противоречива практика. Предложената редакция отстранява различието, без да лишава съда от контрол при явно несъответствие.

Предложение № 11 по чл. 2, ал. 4

Текущ текст: „Правилата за прилагане на критериите фактическа и правна сложност по тази наредба се прилагат и от съда при произнасяне по направено възражение за прекомерност...“

Предлаган текст: „Правилата за прилагане на критериите по чл. 10, ал. 1 от тази наредба се прилагат съответно и от съда при произнасяне по направено възражение за прекомерност...“

Мотиви. Чл. 78, ал. 5, изречение второ ГПК в редакцията по ДВ, бр. 17 от 2026 г. задължава съда да прилага съответно „критериите за определяне на адвокатските възнаграждения по чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата и правилата за прилагането им, уредени в наредбата по чл. 36, ал. 4 от същия закон“, т.е. и четирите критерия, и целия набор правила, включително базовите стойности и критерия засегнат интерес. Идентична е конструкцията в чл. 161, ал. 2 ДОПК и чл. 63д, ал. 2 ЗАНН. Стеснението до един-единствен критерий създава асиметрия, каквато законът не предвижда: страната,

която възразява за прекомерност, обикновено физическо лице, осъдено да заплати възнаграждението на адвоката на насрещната страна, би могла да се позове само на сложността на делото, докато адвокатът, който претендира увеличение, разполага с целия набор критерии по чл. 10. Основание: чл. 7, ал. 2 и чл. 15, ал. 1 ЗНА. Наредбата се издава за прилагане на разпоредби от по-висока степен, а не за стесняването им.

Предложение № 12 по чл. 3, ал. 1

Чл. 3, ал. 1 да отпадне.

Мотиви. Разпоредбата преповтаря чл. 36, ал. 2 ЗА, без да добавя правило за прилагане, и с това нарушава изискването наредбата да се издава за прилагане, а не за възпроизвеждане на акт от по-висока степен (чл. 7, ал. 2 ЗНА). „Справедливо“, „обосновано“ и „съответстващо на достойнството на адвокатската професия“ са общи оценъчни изисквания към възнаграждението по договор; те действат по силата на закона. Ако издателят приеме, че тези понятия трябва да бъдат приложени и при определяне на възнаграждение при липса на договор, следва не да ги преповтаря, а да уреди начина им на прилагане и да ги определи в Допълнителна разпоредба (предложение № 44), както изисква чл. 37, ал. 3 от Указ № 883.

Предложение № 13 по чл. 3, ал. 2

Текущ текст: „(2) Възнаграждението по правилата на тази наредба се определя като абсолютна сума.“

Предлаган текст: „(2) Възнаграждението по правилата на тази наредба се определя в абсолютна сума в евро, а не като процент от засегнатия интерес.“

Мотиви. От сегашната формулировка не се разбира какво се противопоставя на „абсолютната сума“. Предвид чл. 36, ал. 2, изречение второ ЗА, който допуска уговаряне на процент върху определен интерес с оглед изхода на делото, действителното съдържание на правилото е, че при липса на договор такъв начин на определяне е изключен.

Предложение № 14 по чл. 3, нова ал. 3

„(3) В мотивите на решението, съответно на съдебния акт, се посочват поотделно приложената базова стойност, приложеният коефициент за сложност, всяко извършено увеличение или намаление и конкретните обстоятелства по чл. 10, ал. 1, които го обосновават.“

Мотиви. Предложението е изцяло в границите на делегацията по чл. 36, ал. 4 ЗА, тъй като урежда начина на прилагане на критериите. Без такова изискване контролът по чл. 36, ал. 3 ЗА и по чл. 78, ал. 5 ГПК не е проверим.

Предложение № 15 по чл. 4, ал. 3

Текущ текст: „(3) За процесуално представителство, правно съдействие и защита по граждански и търговски дела възнаграждението се определя съобразно вида и броя на предявените иски – за всеки един от тях поотделно, независимо от формата на съединяване на исковите.“

Предлаган текст: „(3) При обективно съединени иски, които имат обща съществена фактическа основа и изискват в преобладаващата си част обща адвокатска работа, се определя едно възнаграждение въз основа на общия засегнат

интерес. При кумулативно съединяване интересът е сборът от интересите по исковете, без повторно включване на една и съща имуществена облага. При евентуално съединяване интересът е най-високият от интересите по исковете, които не могат да бъдат уважени едновременно, като необходимата работа по останалите искове се отчита по чл. 12, ал. 3, включително когато по тях не е постановено решение. За останалите обективно съединени искове възнаграждението се определя поотделно при отчитане на общите действия. Броят и видът на исковете не се отчитат повторно като увеличение за обстоятелство, вече включено в базовата стойност или в коефициента.“

Мотиви. Действащата редакция води до повторно отчитане на едно и също усложнение, тъй като броят и видът на исковете вече са фактор за сложност по чл. 12, ал. 3, т. 3. Същевременно при евентуално съединяване липсата на произнасяне по евентуалния иск не доказва липса на адвокатски труд. Предложената редакция изхожда от действителния обем работа, а не от броя на петитумите.

Предложение № 16 по чл. 4, ал. 5

Предлаган текст: „(5) При доброволно уреждане на спора, спогодба, споразумение или прекратяване поради оттегляне или отказ от иска или оттегляне на жалбата възнаграждението се определя според действително извършената работа и етапите по чл. 12, ал. 5 и 6, при съответно прилагане на чл. 18 и чл. 19, ал. 2. Когато адвокатът е участвал в извънсъдебното уреждане на спора или в съдебната спогодба, определеното възнаграждение се увеличава с 1/4 от възнаграждението за съответната инстанция.“

Мотиви. От сегашната редакция отпадат две части. Първо, думите „и ако е внесено – не се връща“: внесеното възнаграждение предполага уговорено възнаграждение, а с това случаят излиза извън приложното поле на наредбата по чл. 1 и чл. 2; невръщането е уредено в чл. 35, ал. 5 ЗА и действа по силата на закона. Второ, изразът „има право на допълнително възнаграждение“ се заменя с правило за определяне на размера: наредбата определя размер, а не създава материални права. Разпределението на разноските между страните остава подчинено на чл. 78, ал. 4 и ал. 9 ГПК и не следва да се извежда от тази разпоредба.

Предложение № 17 по чл. 4, ал. 6

Чл. 4, ал. 6 да отпадне.

Мотиви. Разпоредбата предвижда намаляване с до 50 % при злоупотреба с процесуални права от адвоката. Това е имуществена санкция, която не е предвидена в закона. Наредбата не може да въвежда **санкционен състав, нито да определя кой установява поведението, по какъв ред и с какви гаранции за защита** (чл. 7, ал. 2 и чл. 15, ал. 1 ЗНА). Чл. 3 ГПК не е самостоятелна процедура за налагане на процентно намаление на адвокатско възнаграждение. При приложение към разноските последицата засяга клиента, а не пряко адвоката. Определянето на справедливо възнаграждение според действително извършената работа остава възможно чрез критериите по чл. 10–12.

Предложение № 18 по чл. 5

18.1. Чл. 5, ал. 1 и ал. 3 да разменят местата си, като новата ал. 1 гласи:

„(1) В определения по реда на тази наредба размер на възнаграждението се включват нормативно признатите разходи за осъществяване на дейността на адвокатите. В него не се включват сумите, платени за пътни разходи, разходи за настаняване и престой във връзка с осъществяване на възложената на адвоката работа, когато дейността се извършва извън населеното място, в което се намира кантората на адвоката.“

18.2. Изразът „нормативно признати разходи“ да бъде определен в Допълнителната разпоредба по предложение № 44 или да бъде заменен с описателна формулировка.

Мотиви. Нормативният акт следва да урежда преди всичко какво се включва в определения размер, а изключенията да следват това правило; сегашната последователност е обратна. Изразът „нормативно признати разходи“ е понятие от данъчното законодателство (вж. чл. 29 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица) и без определение не е ясно нито какво обхваща, нито какво правно значение има за размера на възнаграждението. Основание: чл. 9, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 19 по чл. 6

19.1. Чл. 6, ал. 1 да отпадне.

19.2. Чл. 6, ал. 2 да се съгласува с чл. 7 (предложение № 20) или да отпадне като дублираща.

Мотиви. Чл. 36, ал. 5 ЗА (нова – ДВ, бр. 17 от 2026 г.) вече предвижда, че ал. 2 и 3 на чл. 36 ЗА се прилагат и когато правното съдействие и защита се оказва от адвокатско съдружие или адвокатско дружество. Законово основание следователно е налице, но чл. 6, ал. 1 от проекта само го преповтаря. Чл. 6, ал. 2 въвежда правило („определя се възнаграждение за един адвокат“), което по съдържание съвпада с уреденото в чл. 7 и води до колизия: чл. 6, ал. 2 изключва определянето на повече от едно възнаграждение изобщо, а чл. 7 признава право на възнаграждение на всеки адвокат от клиента и ограничава само възлагането в тежест на загубилата страна. Двете правила трябва да бъдат обединени в едно.

Предложение № 20 по чл. 7

В чл. 7 думите „но в тежест на загубилата делото страна се възлагат разноските за възнаграждение само на един адвокат“ да отпаднат.

Мотиви. Отпадащата част не определя размер на възнаграждение, а урежда отговорността за разноски, която е материя на чл. 78, ал. 1 ГПК. Наредбата по чл. 36, ал. 4 ЗА няма делегация да урежда кой и в каква степен понася разноските; тя определя размера, който след това процесуалният закон разпределя. Основание: чл. 7, ал. 2 и чл. 15, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 21 по чл. 8

21.1. В чл. 8, ал. 1 думите „положителния годишен индекс на потребителските цени“ да се заменят с „годишния индекс на потребителските цени“.

21.2. В чл. 8 да се създаде ал. 3:

„(3) Актуализираните по реда на ал. 1 стойности се публикуват на интернет страниците на Министерството на правосъдието и на Висшия адвокатски съвет в

срок до 30 юни на текущата година, в отворен машинночетим формат, с посочване на годината, за която се прилагат.“

Мотиви. Чл. 8, ал. 2 предвижда, че индексацията става автоматично, но актът не урежда нито решение, нито обявяване или публикуване, чрез което актуализираните стойности да станат публично установими. В резултат размерите, приложими към конкретна календарна година, не могат да бъдат установени от текста на обнародвания акт и всеки правоприлагащ ги изчислява самостоятелно, в противоречие с чл. 9, ал. 1 ЗНА. Ограничението до „положителния“ индекс означава, че механизмът действа само към увеличение, което възпроизвежда едностранния характер на уредбата (раздел III, буква Б).

Предложение № 22 по чл. 9

Чл. 9 да отпадне.

Мотиви. Прилагането по аналогия при непълнота на нормативния акт е уредено в чл. 46, ал. 2 ЗНА и действа по силата на закона. Възпроизвеждането му в наредбата е излишно. Освен това чл. 9 представлява препращане към неопределен кръг разпоредби („правилата за сходен вид адвокатска работа“) в акт, който поражда имуществена отговорност за трети лица, и в този вид води до неяснота на текста. Ако издателят прецени, че изрично правило е необходимо, то следва да е обвързано със задължение за мотивиране на приетото сходство.

Критерии за определяне на възнаграждението (раздел III от проекта)

Предложение № 23 по чл. 10, ал. 1

Предлаган текст: „Чл. 10. (1) Възнаграждението на адвоката се определя при спазване на критериите по чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата.“

Мотиви. Сегашната редакция дословно преповтаря чл. 36, ал. 3, т. 1–4 ЗА и повторението е излишно. Наредбата следва да урежда не кои са критериите, а правилата и начина за прилагането им.

Предложение № 24 по чл. 10, ал. 2

Чл. 10, ал. 2 да отпадне. Предметът на осъществяваното правно съдействие и защита и значимостта на работата за клиента да бъдат отчитани като обстоятелства по чл. 12, ал. 1 и 3, доколкото това е необходимо.

Мотиви. Разпоредбата поставя прилагането на всеки от законовите критерии в зависимост от две допълнителни условия, които законът не предвижда. По този начин на практика се въвеждат нови критерии, което чл. 36, ал. 4 ЗА не допуска; делегацията обхваща правилата и начина за прилагане на критериите по ал. 3, а не разширяването им. Освен това „значимостта на извършената адвокатска работа за клиента“ е неопределено оценъчно понятие, което на практика съвпада с постигнатия резултат (вж. предложение № 27).

Предложение № 25 по чл. 10, ал. 3

Чл. 10, ал. 3 да отпадне.

Мотиви. Разпоредбата не съдържа правило за прилагане на критериите, а две оценъчни изисквания: „съразмерност на значимостта на извършената работа“ и забрана

да се поставят в тежест „необосновани разноски“. Нито едно от тях не е определено и нито едно не подлежи на проверка. „Необосновани разноски“ е освен това понятие от материята на отговорността за разноски, а не от материята на определянето на възнаграждението. Ако идеята е съразмерност между възнаграждението и действително извършената работа, тя се постига чрез предложения № 14, 26 и 28.

Предложение № 26 по чл. 11

Текущ текст: „Чл. 11. Въз основа на критерия засегнат интерес и при отчитане на обстоятелствата по чл. 10, ал. 2 се определя базова стойност за определяне на възнаграждението за адвокатската работа. Тази стойност може да бъде увеличена при прилагането на останалите критерии по чл. 10, ал. 1, т. 1, 3 и 4.“

Предлаган текст: „Чл. 11. (1) Въз основа на критерия засегнат интерес се определя базова стойност за определяне на възнаграждението за адвокатската работа.“

„(2) Базовата стойност не е минимален размер. Тя може да бъде увеличена или намалена при прилагането на останалите критерии по чл. 36, ал. 3, т. 1, 3 и 4 от Закона за адвокатурата, като отклонението в едната или в другата посока се мотивира.“

Мотиви. Три изменения. Първо, отпада зависимостта на базовата стойност от обстоятелствата по чл. 10, ал. 2, които се предлага да бъдат заличени (предложение № 24); базовата стойност следва да зависи само от засегнатия интерес, както е уредено в чл. 16 и чл. 17. Второ, въвежда се двупосочност; без нея правомощието на съда по чл. 78, ал. 5 ГПК остава без съдържание, а актът възпроизвежда конструкцията, квалифицирана в т. 2 от диспозитива на решението по дело С-438/22 (раздел III, буква Б). Трето, декларацията от чл. 1, ал. 2 се премества тук и се превръща от твърдение за съдържанието на акта в правило. Предложението не намалява нито една базова стойност и не ограничава възможността за по-високо възнаграждение при действително усложнение; задължението за мотивиране действа и в двете посоки и е гаранция срещу произволно занижаване.

Предложение № 27 по чл. 12, ал. 1, т. 4

В чл. 12, ал. 1, т. 4 думите „постигнатите резултати за клиента и“ да отпаднат.

Мотиви. Наредбата се прилага именно когато няма договор. Отчитането на постигнатия резултат като обстоятелство, определящо фактическата и правната сложност, въвежда по подзаконов ред елемент на резултатно възнаграждение, каквото чл. 36, ал. 2 ЗА допуска само по договор между адвоката и клиента и изрично изключва за защитата по наказателни дела и по граждански дела с нематериален интерес. Освен това резултатът не е характеристика на сложността на случая, а последица от произнасянето на съда: една и съща по обем и сложност работа не става по-сложна, защото делото е спечелено. Смесването на двете величини противоречи и на критерия по чл. 36, ал. 3, т. 1 ЗА.

Предложение № 28 по чл. 12, ал. 4

28.1. В чл. 12, ал. 4 да се създаде изречение трето:

„Общият размер на определеното възнаграждение може да бъде определен и под базовата стойност по чл. 11, когато обстоятелствата по чл. 10 обосновават това.“

28.2. В чл. 12, ал. 4, изречение второ, изразът „освен по дела с изключителна фактическа и правна сложност, когато с мотивирано решение може да се определи и по-висок размер“ да бъде допълнен с изрично изброяване на обстоятелствата, които могат да обосноват надвишаване на тавана, или изключението да отпадне.

Мотиви. Първото допълнение е неразделна част от двупосочността по предложение № 26. Второто отстранява противоречие вътре в самата алинея: ограничение, от което може да се направи изключение при неопределено понятие („изключителна фактическа и правна сложност“), не е ограничение. Ограничението и изключението не могат едновременно да останат неопределени. Основание: чл. 9, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 29 по чл. 12, ал. 4 (нормиране на коефициентите)

В чл. 12, ал. 4 след първото изречение да се добавят изреченията:

„За исковите производства по раздел I, подраздели 1.1–1.5 от приложението коефициентът за сложност се прилага, като посочената в приложението стойност се разделя на 1,5. Получената стойност е ориентир, който се коригира нагоре или надолу според конкретните обстоятелства по ал. 3 и останалите критерии по чл. 10.“

Мотиви. Делителят 1,5 е конкретно предложение за обсъждане, а не твърдение за статистически установена средна сложност. При него коефициент 1,5 запазва базовата стойност, коефициент 1,0 я намалява до две трети, а коефициент 2,0 я увеличава до четири трети. Моделът е ограничен до посочените граждански и търговски искиви производства и не намалява механично коефициентите в наказателните и административните раздели. Той отстранява мултипликативния ефект, описан в предложение № 4, без да лишава от възможност за по-високо възнаграждение при действително усложнение.

Предложение № 30 по чл. 12, нова ал. 4а

„(4а) Към специалните базови стойности за производствата по чл. 16, ал. 1, т. 5, ал. 7 и 8 и по чл. 23 не се прилага допълнително коефициентът по приложението за съответното производство. Конкретните обстоятелства по ал. 3 и останалите критерии по чл. 10 се отчитат при мотивираното определяне на възнаграждението.“

Мотиви. За заповедното производство, обезпечението, частните жалби и производството по чл. 405, ал. 3 и 4 ГПК проектът предвижда едновременно специална редукия на базата и отделен коефициент в приложението. При интерес 10 000 евро заповедното производство дава база върху половината от интереса, или 700 евро, а при коефициент 0,5 краен резултат 350 евро. Двойната редукия може и да е желана, но следва да бъде изрично избрана и обоснована, а не да се получава като страничен ефект от съчетаването на две правила.

Предложение № 31 по чл. 12, нова ал. 7

„(7) Възнаграждението се определя в следната последователност: 1. определя се базовата стойност по чл. 11 съобразно засегнатия интерес; 2. прилага се коефициентът за сложност по приложението и се извършва корекция съобразно обстоятелствата по ал. 3; 3. прилагат се увеличенията и намаленията по чл. 14 и корекцията по чл. 15; 4. проверява се спазването на ограничението по ал. 4. Едно и също обстоятелство се отчита само веднъж.“

Мотиви. Проектът не урежда реда, по който се прилагат коефициентът по приложението, увеличенията по чл. 14, ал. 2 и 3 и таванът по чл. 12, ал. 4. При коефициенти до 3,0 (раздел II, подраздел 2.2, т. 1 и раздел III, подраздел 3.12, т. 1) самият коефициент изчерпва тавана от трикратния базов размер, поради което остава неясно дали увеличенията за спешност и за чужд език изобщо могат да бъдат приложени. Изричната последователност и забраната за двойно отчитане отстраняват тази неяснота.

Предложение № 32 по чл. 13, ал. 3

32.1. В изречение второ след думите „не по-висок от 50 000 евро“ да се добави „като по изключение и с мотиви може да бъде определен и по-нисък от 1 000 евро размер, когато характерът на правния въпрос обосновава това“.

32.2. Изречение трето да се измени така:

„Когато делото с неопределяема стойност е от особено значение с оглед на предмета му, броя и сложността на разглежданите правни въпроси, както и значимостта на последиците или на полезните резултати, включително такива с неимуществен характер, засегнатият интерес може да бъде определен на стойност над 50 000 евро, но не повече от 250 000 евро, като в акта се посочват конкретните обстоятелства, които обосновават отклонението.“

Мотиви. Фикцията по изречение второ ограничава преценката и в двата края, но само горната граница има изключение. Долната граница от 1 000 евро действа като минимум и при правни въпроси с явно незначителна икономическа стойност. Изключението по изречение трето, от своя страна, допуска петкратно надвишаване на горната граница без праг, без степенуване и без задължение за мотивиране на отклонението, което прави приложимата стойност непредвидима от текста на акта.

Предложение № 33 по чл. 15, т. 4

Чл. 15, т. 4 да отпадне, а т. 5 да стане т. 4.

Мотиви. Критерият по чл. 36, ал. 3, т. 4 ЗА е квалификацията, опитът и специализацията на адвоката. Участието като лектор, обучител или модератор в професионални форуми само по себе си не е нито квалификация, нито опит, нито специализация, относими към конкретния случай, и няма отношение към обема и сложността на извършената по делото работа. Доколкото такава дейност е в областта на правото по конкретния случай, тя вече се отчита по т. 3 („изготвяни становища, публикации и анализи на специфични въпроси, преминали допълнителни обучения в тази област“). Запазването на т. 4 създава основание за увеличение на възнаграждение на основание, което е външно спрямо делото.

Базови стойности

Предложение № 34 по чл. 16, ал. 1 и чл. 17, ал. 2

34.1. В чл. 16, ал. 1 думите „засегнатият интерес се определя съобразно чл. 13, ал. 3, като базовите стойности“ да се заменят с „базовите стойности“ и накрая на алинеята да се добави изречение:

„Определеният по чл. 13, ал. 3 засегнат интерес се съобразява при прилагането на останалите критерии по чл. 10 и на ограничението по чл. 12, ал. 4, но не замества базовите стойности по тази алинея.“

34.2. Идентична редакция да се извърши и в чл. 17, ал. 2.

Мотиви. В сегашната редакция едно изречение съдържа две несъвместими правила. Ако се приложи чл. 16, ал. 1, т. 1 (дела за отмяна на уволнение), базовата стойност е 700 евро. Ако вместо това се приложи чл. 13, ал. 3 и интересът се приеме за 1 000 евро, по чл. 16, ал. 2, т. 1 базовата стойност е 300 евро, а ако се приеме за 50 000 евро, базовата стойност е 2 350 евро. Разликата между двата пътя е близо осемкратна, а текстът не указва кой има предимство. Предложената редакция дава предимство на изричните базови стойности, но запазва значението на чл. 13, ал. 3 там, където то е необходимо, а именно при тавана по чл. 12, ал. 4, който е формулиран „съобразно засегнатия интерес“. Основание: чл. 9, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 35 по чл. 16, ал. 2, т. 1

Текущ текст: „1. при интерес до 1000 евро – 300 евро.“

Предлаган текст: „1. при интерес до 1000 евро – 100 евро плюс 20 на сто от засегнатия интерес;“

Мотиви. Фиксираната първа степен не отчита никаква разлика в интереса в диапазона от 0 до 1 000 евро. Възнаграждение, надвишаващо размера на иска, не е само по себе си необосновано, тъй като и малкият иск изисква минимален набор от действия. Липсата на каквото и да е степенуване обаче прави ориентира несъразмерен в долния край. Предложената формула запазва непрекъснатостта със следващата степен (при 1 000 евро дава 300 евро), при 300 евро дава 160 евро, а при 500 евро дава 200 евро. Конкретните 100 евро и 20 % са предложение за обсъждане.

Предложение № 36 по чл. 16, ал. 2, т. 5 и т. 11

Десетичните разделители да се уеднаквят със запетая: в т. 5 „25 000.01 евро“ да се замени с „25 000,01 евро“, а в т. 11 „0.6%“ да се замени с „0,6 %“.

Предложение № 37 относно частните жалби

37.1. В чл. 23 думите „за изготвяне на частни жалби,“ да отпаднат.

37.2. Правилото на чл. 16, ал. 1, т. 5 да бъде обособено в самостоятелна алинея на чл. 16, тъй като систематично то не се отнася само до делата с неопределяема стойност, и да бъде допълнено с изреченията:

„Правилото се прилага при определяем и при неопределяем засегнат интерес, като изходната база се определя съответно по ал. 2 или по относимата разпоредба на ал. 1. Когато за съответното обжалване е предвидена специална базова стойност, включително по чл. 19, ал. 3 или чл. 23, прилага се специалната разпоредба.“

37.3. В чл. 18, ал. 2 да се създаде изречение:

„За изготвяне на частна жалба или на отговор по частна жалба без процесуално представителство базовата стойност е 1/2 от приложимата базова стойност за производството по частната жалба, определена съгласно чл. 16, ал. 1, т. 5, освен ако специална разпоредба урежда отделно възнаграждението за изготвянето на съответния документ.“

Мотиви. Чл. 16, ал. 1, т. 5 урежда възнаграждението в производството по частна жалба като част от базата за главното дело, а чл. 23 включва изготвянето на частни жалби при фиксирана стойност от 250 евро, при това предвиждайки и открито заседание.

Съотношението между двете разпоредби не е проведено. При преграждащо определение по дело с интерес 100 000 евро базата по чл. 16, ал. 1, т. 5 е 3 550 евро, а по чл. 23 е 250 евро, което е разлика над четиринадесеткратна за една и съща дейност. Предложението изчислява частта за изготвяне на документа от базата за самото частно производство и запазва предимството на специалните стойности.

Предложение № 38 по чл. 18, ал. 2

Думите „проучване на гражданско дело и приподписване на касационна жалба по чл. 284, ал. 2 от ГПК“ да се заменят с „проучване на гражданско или административно дело и приподписване на касационна жалба в случаите по чл. 284, ал. 2 от ГПК или по чл. 212, ал. 2 от АПК“.

Мотиви. Чл. 18, ал. 2 препраща към базите по чл. 16 и чл. 17, т.е. включва и административните дела, но говори само за проучване на гражданско дело и за приподписване по ГПК. Приподписването на касационна жалба е уредено и в чл. 212, ал. 2 АПК, със собствени изключения. Предложението отстранява непълнотата, без да създава ново изискване за приподписване извън предвиденото в АПК.

Предложение № 39 по чл. 19, ал. 2, т. 1

Думите „чл. 12, ал. 7“ да се заменят с „чл. 12, ал. 6“.

Мотиви. Чл. 12 от проекта съдържа шест алинеи, а етапите на адвокатската работа в изпълнителното производство са уредени в ал. 6. Препратката към ал. 7 е безпредметна. При приемане на предложение № 31 (нова ал. 7 на чл. 12) прецизирането на препратката става още по-наложително, за да не се получи препращане към несъответно съдържание.

Предложение № 40 по чл. 32, ал. 1

При първото посочване на Указ № 904 от 1963 г. за борба с дребното хулиганство да се добави броят на „Държавен вестник“, в който актът е обнародван.

Мотиви. Съгласно чл. 40, ал. 2, т. 2 от Указ № 883 при препращане към нормативни актове, различни от кодекс и закон, при първото препращане се посочва и съответният брой на „Държавен вестник“, където актът е обнародван.

Приложение към чл. 12, ал. 2

Приложението съдържа дословно повторени позиции, две двойки от които с различни коефициенти за един и същ кръг дела. Тъй като коефициентът се прилага пряко към базовата стойност по чл. 12, ал. 4, приложимият размер на възнаграждението по тези дела не може да бъде установен еднозначно от текста на акта, което е нарушение на чл. 9, ал. 1 ЗНА.

Предложение № 41

В раздел II, подраздел 2.3 „Частни производства“ да отпаднат т. 10, 11, 12, 19 и 20 и позициите да се преномерират. Те повтарят дословно съответно т. 1, 2, 4, 8 и 9, с идентични коефициенти.

Предложение № 42

В раздел II, подраздел 2.3 да отпадне т. 16, като за посочения в нея кръг дела остава приложим коефициентът по т. 7. Точка 7 („ЧНД във връзка със съдебен контрол

върху мерките за процесуална принуда, ЧНД по ЗИНЗС, ЗЕЕЗА“) е с коефициент 0,6, а т. 16, описваща идентичен кръг дела, е с коефициент 0,8.

Предложение № 43

В раздел I, подраздел 1.6, т. 15 да отпаднат думите „Други въззивни частни производства.“ Същият кръг производства фигурира в т. 10 с коефициент 0,8 и в т. 15 с коефициент 0,5.

Подразделения на акта

Предложение № 44 за Допълнителна разпоредба

Да се създаде Допълнителна разпоредба със следното съдържание:

„§ 1. По смисъла на тази наредба: 1. „базова стойност“ е изходната величина, определена съобразно засегнатия интерес по чл. 16 и 17, която подлежи на увеличаване или намаляване по реда на чл. 11, ал. 2 и не представлява минимален размер; 2. „нормативно признати разходи“ са; 3. „етап“ на производството е съвкупността от процесуални действия по чл. 12, ал. 5 и 6; 4. „изключителна фактическа и правна сложност“ е“

Мотиви. Определенията на многократно употребявани или неясни думи и изрази се включват в допълнителни разпоредби, обособени като самостоятелно подразделение в края на акта. Проектът няма такова подразделение, въпреки че използва поредица неопределени понятия (раздел III, буква Г). Конкретното съдържание на т. 2 и т. 4 следва да бъде определено от издателя; настоящото предложение посочва мястото и необходимостта, а не редакцията им. Ако бъдат приети предложения № 7, 18, 24, 25 и 28, кръгът на понятията, нуждаещи се от определение, се стеснява съответно.

Предложение № 45 за Преходни и заключителни разпоредби

Заглавието „Заключителна разпоредба“ да се замени с „Преходни и заключителни разпоредби“, параграф единствен да стане § 2 (след Допълнителната разпоредба по предложение № 44) и да се създадат:

„§ 3. Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа, издадена от Висшия адвокатски съвет (обн., ДВ, бр. 64 от 2004 г.; посл. изм. и доп., бр. 14 от 2025 г.), се отменя.“

„§ 4. (1) Базовите стойности и коефициентите по тази наредба се прилагат за адвокатска работа, възложена след влизането ѝ в сила, включително за самостоятелно възложено представителство в следваща инстанция или в отделно производство по заварено дело.“

„(2) Наредбата не е основание за преизчисляване с обратна сила на възнаграждение за вече извършена адвокатска работа, за изменение на уговорено възнаграждение или за преразглеждане на влязъл в сила акт за възнаграждение или разноси. По заварените случаи се прилагат относимите законови критерии и преходни правила; единствено датата на произнасянето не е основание за прилагане на новите базови стойности към вече извършена адвокатска работа.“

„§ 5. Наредбата влиза в сила 14 дни след обнародването ѝ в „Държавен вестник“.“

Мотиви. С преходни разпоредби се урежда прилагането на акта спрямо висящи правоотношения и спрямо юридически факти, които са започнали, но не са завършени при действието на отменения акт. § 21, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на ЗА (ДВ, бр. 17 от 2026 г.) допуска аналогично прилагане на Наредба № 1 до влизането в сила на новата наредба, но от това не следва, че новите стойности могат да преоценяват вече извършена адвокатска работа само защото органът се произнася по-късно. Чл. 14, ал. 2 ЗНА допуска обратна сила на подзаконов акт само ако такава сила има актът, въз основа на който той е издаден. Отделно, шестмесечният срок по § 21, ал. 1 от ПЗР на ЗИД на ЗА изтече на 17 август 2026 г., т.е. преди приключването на настоящата обществена консултация; изтичането му не е основание наредбата да влезе в сила в деня на обнародването ѝ и не замества дължимата преходна уредба. Ако за отмяната на Наредба № 1 е необходим отделен акт на Висшия адвокатски съвет, той следва да бъде съгласуван по време с новата наредба.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Моля исканията № 1 - 7 от раздел II да бъдат разгледани с приоритет и по всяко от тях да бъде постановено изрично произнасяне, съобщено на подателя. Те се отнасят до допустимостта на самото производство и предхождат обсъждането на отделните разпоредби.

2. На основание чл. 26, ал. 5 ЗНА моля всяко от изложените по-горе възражения, бележки и предложения (№ 1 - 45) да бъде разгледано и отразено в справката за постъпилите предложения като отделна позиция, по посочения пореден номер, с изрични самостоятелни мотиви за приемането или отхвърлянето му, без обединяване или общ отговор по няколко точки.

3. При квалификация „приема се“ моля да бъде посочен конкретният текст от акта, в който предложението е отразено: член, алинея и точка, а при табличната част да бъдат посочени разделът, подразделът и поредният номер на позицията.

4. Моля анализът за съответствие с ПЕС по предложение № 1 и искане № 3 да бъде изготвен и публикуван преди внасянето на проекта за приемане.

5. Ако вследствие на постъпилите становища проектът претърпи съществени изменения, моля същият да бъде публикуван повторно за обществена консултация.

14.09.2026 г.

С уважение:

**SVETLOZAR
ANASTASOV
NIKOLOV**

Digitally signed by SVETLOZAR
ANASTASOV NIKOLOV
Date: 2026.09.14 23:28:38
+03'00'

адв. Светлозар А. Николов

Председател на СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ АДВОКАТИ